

PRODUKT TURYSTYCZNY W GOSPODARSTWACH AGROTURYSTYCZNYCH PODREGIONU EŁCKIEGO

Grażyna Anna Ciepela, Lucyna Dołowska-Żabka
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

THE TOURISTIC PRODUCT IN AGROTOURISM FARMS IN THE EŁK SUBREGION

Streszczenie

Podregion ełcki położony jest we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego i swoim zasięgiem obejmuje 6 powiatów: ełcki, giżycki, gołdapski, olecki, pisk i węgorzewski. Baza agroturystyczna w podregionie ełckim w 2013 roku liczyła 265 gospodarstw, które dysponowały 1135 pokojami gościnnymi, w których było 3190 miejsc noclegowych. Najwięcej gospodarstw było zlokalizowanych w powiecie giżyckim i piskim, łącznie 159, co stanowiło 60% ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstwa posiadające wyłącznie pokoje z łazienką stanowiły 57%. Usługi żywieniowe świadczone były w 124 gospodarstwach (47%). Rowery, znajdowały się w 170 gospodarstwach (64%). Prawie jedna trzecia usługodawców posiadała także sprzęt wodny (31% gospodarstw), a jedna czwarta konie do rekreacji. Badminton oraz stół do tenisa posiadało ponad 50 gospodarstw, jednakże w pole golfowe i kort tenisowy były wyposażone tylko pojedyncze gospodarstwa. Miejsce na ognisk/grill oraz salon kominkowy znajdowały się w prawie we wszystkich gospodarstwach, a placem zabaw dla dzieci dysponowało 70% usługodawców. Nauka jazdy konnej, była możliwa w 4 gospodarstwach. Natomiast nauka żeglowania i nordic walking świadczyły tylko pojedyncze gospodarstwa. Środki unijne w ramach PROW 2007-2013, przeznaczone na realizację przedsięwzięć związanych z agroturystyką, a zostały wykorzystane w 27 gospodarstwach (10,2%). Były to głównie gospodarstwa położone w powiecie giżyckim i ełckim. Koszt kwalifiko-

wany projektu wynosił średnio dla gospodarstwa 197831 zł (78% całkowitego kosztu projektu), a średnia kwota przyznana ze środków unijnych na jego realizację wynosiła 81365 zł (41% kosztów kwalifikowanych).

Słowa kluczowe: baza noclegowa; baza rekreacyjna; usługi rekreacyjne; fundusze strukturalne, koszt kwalifikowany projektu, kwota wnioskowana.

Abstract

The Elk subregion is located in the eastern part of the Warmia and Mazury province and includes six counties: elcki, giżycki, goldap-ski, olecki, piski and węgorzewski. The agrotouristic base in this subregion in 2013 consists of 265 farms with the total number of 3190 beds within 1135 rooms. Majority of these farms were located in the giżycki and piski county – together 159 farms – what gives 60% of total farms number. The farms with only rooms combined with bathrooms accounted for 57%. The food services were provided in 124 farms (47%). Bikes were in the 170 farms (64%). Close to one-third of agrotouristic providers had also water sports equipment (31% of all farms), and one fourth horses for recreation purposes. Basketball, badminton and table tennis had more than 50 farms, however, the golf course and tennis court have only a few farms. The selected place for fire / grill and fireplace room were in almost all farms, and a children's playground were found in 70% of the agrotouristic service providers. Horse riding lessons were possible only in 4 farms. While the course of sailing and nordic walking was possible only in several farms. The EU subventions, within PROW 2007-2013 program, dedicated to the agrotouristic projects were implemented in 27 farms (10,2%). This applied mainly to the farms in the giżyckim i elckim. The qualified project cost for the farm on average amounted to 197831 zł (78% of the total project cost) and the average amount awarded by the EU for its implementation amounted to 81365 zł (41% of the qualified costs).

Key words: accommodation; recreation base; recreational services; structural funds; eligible cost of a project; amount claimed

WSTĘP

Podregion elcki położony jest we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Został on wyodrębniony w nowym podziale terytorialnym krajów członkowskich Unii Europejskiej (NUTS – *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*), przeznaczonym do planowania i rozliczania środków finansowych, pomocy regionalnej oraz dla celów statystycznych. Według tego

podziału województwo warmińsko-mazurskie zostało włączone do nowo utworzonego regionu północnego i podzielone na trzy podregiony: elbląski, ełcki i olsztyński.

Podregion ełcki swoim zasięgiem obejmuje 6 powiatów (ełcki, giżycki, gołdapski, olecki, piski, węgorzewski). Jego powierzchnia wynosi 5347 km², co stanowi 22% terytorium województwa. Pod względem geograficznym należy on do Krainy Wielkich Jezior, uznanej za jeden z najatrakcyjniejszych krajobrazowo regionów Polski. Na jego terenie znajduje się największe w kraju jezioro Śniardwy, nazywane „Morzem Mazur” oraz drugie, co do wielkości jezioro Mamry. Walory przyrodnicze tego podregionu są jednym z podstawowych elementów produktu turystycznego. Decydują one także o lokalizacji pozostałych elementów podaży turystycznej, do której między innymi zalicza się bazę noclegową i rekreacyjną.

W podregionie ełckim turystyczną bazę noclegową stanowią głównie gospodarstwa agroturystyczne. Według danych GUS w 2010 roku (Turystyka w 2010 roku) województwo warmińsko-mazurskie zajmowało trzecie miejsce pod względem liczby tych gospodarstw (718) po województwie małopolskim (1291) i podkarpackim (1 006). Zdaniem Kaczmarzkiej (Kaczmarzka 2010) powodem nierównomiernego rozwoju agroturystyki w różnych regionach Polski są m. in.: zróżnicowanie przyrodnicze kraju, nierównomierność ekonomiczna regionów, przeszłość historyczna, położenie geograficzne, brak zagospodarowania turystycznego oraz tradycje wypoczynkowe.

Celem opracowania jest rozpoznanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego w gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego. To głównie atrakcje oferowane przez właścicieli gospodarstw oraz walory turystyczne regionu tworzą produkt agroturystyczny zachęcając turystów do spędzenia wolnego czasu na wsi, dlatego należy dbać o nie i ciągle je wzbogacać.

METODYKA BADAŃ

Badania prowadzono w gospodarstwach agroturystycznych, funkcjonujących w podregionie ełckim. Dobór terenu badań był celowy. Wykaz gospodarstw i ich lokalizację uzyskano z Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie. Według uzyskanych danych, w 2013 roku na badanym terenie działało 265 gospodarstw agroturystycznych.

Badania przeprowadzono w 2013 roku wśród wszystkich właścicieli gospodarstw agroturystycznych przy wykorzystaniu metody sondażu diagnostycznego, w tym techniki ankietowej i wywiadu.

Pytania zawarte w kwestionariuszu ankietowym, skierowanym do właścicieli gospodarstw agroturystycznych dotyczyły bazy turystycznej w danym gospodarstwie w tym: liczby pokoi gościnnych i miejsc noclegowych, posiada-

nia przyzagrodowego pola namiotowego, kategorii bazy noclegowej, standardu zakwaterowania, rodzaju bazy gastronomicznej i rekreacyjnej, usług rekreacyjnych i atrakcji oferowanych turystom.

W pracy zaprezentowano także wykorzystanie środków unijnych na realizację bezpośrednich przedsięwzięć związanych z agroturystyką w podregionie ełckim. Materiał źródłowy pochodził z wniosków o dofinansowanie realizacji projektów w latach 2007-2011 w ramach PROW 2007-2013 w zakresie Działanie 3.1.1. PROW "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej." Wykorzystane z wniosków dane zostały udostępnione przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego. Przedstawiona analiza dotyczy kosztów rzeczywistych i kwalifikowanych projektów, a także kwot wnioskowanych i refundowanych.

WYNIKI BADAŃ I ICH ANALIZA

Baza agroturystyczna w podregionie ełckim w 2013 roku liczyła 265 gospodarstw, które dysponowały łącznie 3190 miejscami noclegowymi znajdującymi się w 1135 pokojach gościnnych (tab.1). Najwięcej gospodarstw było zlokalizowanych w powiecie giżyckim. Na drugim miejscu po tym względem uplasował się powiat piski. Z kolei najmniejszą bazę agroturystyczną posiadał powiat gołdapski. Uzyskane w pracy wyniki wskazują, że baza noclegowa w analizowanych gospodarstwach była niewielka, przez co spełniała wymogi stawiane obiektom noclegowym w turystyce wiejskiej (Marks i in. 2002). Średnia liczba pokoi gościnnych w gospodarstwie wynosiła 4,3, w których było średnio 12 miejsc noclegowych.

Bazę noclegową w gospodarstwach agroturystycznych, szczególnie położonych w bardzo atrakcyjnych przyrodniczo regionach tworzą również przyzagrodowe pola namiotowe. W analizowanym podregionie taką bazę posiadało 41,5% gospodarstw. Jednakże udział gospodarstw z polem namiotowy w odniesieniu do ogólnej liczby gospodarstw agroturystycznych był zróżnicowany w zależności od powiatu i kształtował się w granicach 26,0-80,0% (tab.1).

Zakwaterowanie jest podstawowym miejscem kontaktu gości z gospodarzami, dlatego jego standard odgrywa ogromną rolę w ogólnym wrażeniu turysty i rzutuje na jakość wypoczynku. Przykładem planowania jakości na poziomie wsi jest system kategoryzacji wiejskiej bazy noclegowej (Kryński 2003). Analiza kategoryzacji agroturystycznej bazy noclegowej w podregionie ełckim wykazała, że spośród 265 gospodarstw działających na tym terenie tylko 26 było skategoryzowanych (9,8%) z czego 8 (30,8 %) należało do powiatu piskiego (tab. 1). Najwięcej gospodarstw uzyskało kategorię „Standard”, natomiast drugie miejsce zajmowały gospodarstwa z kategorią „2 słońeczka”.

Tabela 1. Baza noclegowa w gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego
Table 1. The accommodation base in agro-touristic farms in Ełk subregion

Wyszczególnienie	Powiat						Podregion ełcki
	ełcki	giżycki	gołdapski	olecki	piski	węgorzewski	
Liczba gospodarstw agroturystycznych	33	90	15	27	69	31	265
Udział gospodarstw w podregionie (%)	12,5	34,0	5,7	10,2	26,0	11,7	-
Liczba pokoi gościnnych	165	360	56	108	298	148	1135
Udział pokoi w podregionie (%)	14,5	31,8	5,0	9,5	26,3	13,0	-
Średnia liczba pokoi w gospodarstwie	5,0	4,0	3,7	4,0	4,3	4,8	4,3
Liczba miejsc noclegowych	503	1020	154	290	802	421	3190
Udział miejsc noclegowych w podregionie (%)	15,8	32,0	4,8	9,0	25,1	13,2	-
Średnia liczba miejsc noclegowych w gospodarstwie	14,4	11,3	10,3	10,7	11,6	13,6	12,0
Średnia liczba miejsc noclegowych w pokoju	3,0	2,8	2,8	2,7	2,7	2,8	2,8
Liczba gospodarstw z przyzagrodowym polem namiotowym	13	23	12	21	25	16	110
Udział gospodarstw z przyzagrodowym polem namiotowym (%)	39,0	26,0	80,0	78,0	36,0	51,6	41,5
Liczba gospodarstw z kategorią „Standard”	-	-	3	1	7	1	12
Udział gospodarstw z kategorią „Standard” (%)	-	-	20,0	3,7	10,1	3,2	4,5
Liczba gospodarstw z kategorią „1 słoneczko”	-	-	1	-	-	-	1
Udział gospodarstw z kategorią „1 słoneczko” (%)	-	-	6,7	-	-	-	0,4
Liczba gospodarstw z kategorią „2 słoneczka”	-	6	-	-	1	3	10
Udział gospodarstw z kategorią „2 słoneczka” (%)	-	6,7	-	-	1,4	9,7	3,8
Liczba gospodarstw z kategorią „3 słoneczka”	-	-	1	-	-	2	3
Udział gospodarstw z kategorią „3 słoneczka” (%)	-	-	6,7	-	-	6,5	1,1

Źródło/source: badania własne/Autor's own research

Tabela 2. Wyposażenie bazy noclegowej i organizacja gastronomii w gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego

Table 2. The accommodation facilities and catering organization in agro-touristic farms in Ełk subregion

Wyszczególnienie	Powiat												Podregion ełcki	
	ełcki		giżycki		gołdapski		olecki		piski		węgorzewski			
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Pokoje z łazienką ogólnodostępną	8	24,2	32	35,6	8	53,3	6	22,2	36	52,2	6	19,4	96	36,2
Pokoje z łazienką	23	69,7	57	63,3	7	46,7	14	51,9	28	40,6	22	71,0	151	57,0
Pokoje z łazienką ogólnodostępną i pokoje z łazienką	2	6,1	1	1,1	0	0,0	7	25,9	5	7,2	3	9,7	18	6,8
Lodówka ogólnodostępną	26	78,7	71	79,7	14	93,3	20	74,0	48	69,5	18	58,0	197	74,6
Lodówka w pokojach	5	15,1	9	10,1	1	6,6	7	25,9	4	5,7	3	9,6	29	10,9
TV w pokojach	19	57,5	32	35,9	5	33,3	18	66,6	49	71,0	24	77,4	147	55,6
Internet	10	30,3	17	18,9	5	33,3	13	48,1	31	45,0	10	32,3	86	32,5
Wyżywienie	18	54,5	37	41,1	8	53,3	18	66,6	24	50,7	19	16,1	124	46,9
Aneks kuchenny	22	66,6	75	83,3	13	86,6	21	77,7	42	60,8	15	48,4	188	71,2
Kuchnia do dyspozycji gości	11	33,3	10	11,2	2	13,3	6	22,2	27	39,1	10	32,3	66	25,0
Parking	33	100	89	100	14	93,3	27	100,0	66	95,6	30	96,8	259	98,1

L – liczba gospodarstw/number of farms

% – udział w ogólnej liczbie gospodarstw/the share in the total number of farm

Źródło/source: badania własne/Autor's own research

Tabela 3. Baza rekreacyjna w gospodarstwach agroturystycznych podregionu elckiego
Table 3. The leisure facilities in agro-touristic farms in Elk subregion

Wyszczególnienie	Powiat												Podregion	
	elcki		giżycki		gołdapski		olecki		piski		węgorzewski		elcki	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Sala konferencyjna	3	9,1	8	8,9	-	-	5	18,5	8	11,6	5	16,1	29	11,0
Altanka ogrodowa	-	-	2	2,2	1	6,7	1	3,7	2	2,9	-	-	6	2,3
Miejsce na ognisko/grill	32	97,0	90	100,0	14	93,3	27	100,0	69	100,0	25	80,6	257	96,9
Kominek (salon kominkowy)	32	97,0	90	100,0	13	86,7	27	100,0	69	100,0	31	100,0	262	98,9
Plac zabaw dla dzieci	26	78,8	67	74,4	13	86,7	22	81,5	45	65,2	12	38,7	185	69,8
Boisko do gry w piłkę nożną	2	6,1	1	1,1	1	6,7	1	3,7	-	-	-	-	5	1,9
Boisko do gry w siatkówkę	11	33,3	45	50,0	5	33,3	13	48,1	17	24,6	12	38,7	103	38,9
Boisko do gry w badmintona	17	51,5	62	68,9	7	46,7	20	74,0	15	21,7	13	41,9	134	50,6
Boisko do gry w koszykówkę	7	21,2	22	24,4	2	13,3	8	29,6	14	20,3	4	12,9	57	21,5
Kort tenisowy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,4	-	1	0,4
Pole golfowe	1	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Tenis stołowy	8	24,2	39	43,3	4	26,7	10	37,0	9	13,0	2	6,5	72	27,2
Stół bilardowy	4	12,1	1	1,1	1	6,7	1	3,7	-	-	1	3,2	8	3,0
Darts	1	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Rowery	20	60,6	58	64,4	13	86,7	18	66,7	40	57,9	21	67,7	170	64,2
Konie	7	21,2	21	23,3	2	13,3	6	22,2	24	34,8	7	22,6	67	25,3
Sprzęt wodny (kajaki, łódzie, rowery itp.)	20	60,7	25	27,8	2	13,3	4	14,8	23	33,3	7	22,6	81	30,6
Quady	2	6,1	2	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,5
Staw rybny	4	12,1	1	1,1	1	6,7	2	7,4	2	2,9	3	9,7	13	4,9
Sauna	6	18,2	1	1,4	2	13,3	4	14,8	9	13,0	1	3,2	23	8,7
Jacuzzi	1	3,0	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	2	0,8
Strzelnica	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	1	0,4
Wędzarnia	-	-	2	2,2	2	13,3	-	-	-	-	-	-	4	1,5

Objaśnienia jak w tabeli 2/explanations see Table 2

Źródło/source: badania własne/Autor's own research

Standard bazy noclegowej jest ściśle związana z jej wyposażeniem. W podregionie ełckim w 2013 roku gospodarstwa posiadające wyłącznie pokoje z łazienką stanowiły 57,0% (tab. 2). Wysokim standardem (pokoje z łazienką) mogło się poszczycić około 70% gospodarstw w powiecie węgorszewskim i ełckim. Również w powiecie giżyckim ponad 60% gospodarstw oferowało turystom pokoje z łazienką. Najgorsze warunki zakwaterowania pod względem wyposażenia w węzeł sanitarny odnotowano w powiecie piskim.

Przygotowanie dobrych warunków zakwaterowania to nie jedyne wyzwanie, przed jakim stoją właściciele gospodarstw agroturystycznych. Preferencje turystów dotyczą również wyposażenia pokoi gościnnych. W dzisiejszej dobie większość z nich potrzebuje nieograniczonego dostępu do telewizji i internetu. Takim wymaganiom mogły sprostać nie wszystkie analizowane gospodarstwa, bowiem TV w pokojach posiadało 55,6% badanych, natomiast dostęp do internetu był możliwy w 32,5% gospodarstw (tab. 2).

Zakwaterowanie jest niewątpliwie najważniejszą usługą ze świadczonych w agroturystyce. Na drugim miejscu należy umieścić ofertę żywieniową. Świadczenie usług żywieniowych w gospodarstwie agroturystycznym niesie ze sobą wiele korzyści nie tylko dla usługodawców, ale także dla turystów. Posiłki przygotowane z świeżych surowców pochodzących z wiejskiego gospodarstwa są dodatkowym atutem, który wpływa na wybór oferty turystycznej (Balińska, Musińska 2005). W podregionie ełckim usługi żywieniowe świadczone były w 124 gospodarstwach (46,9%), natomiast samodzielne przygotowanie posiłków było możliwe w 254 gospodarstwach (95,8%), bowiem są one wyposażone w aneks kuchenny lub kuchnię do dyspozycji gości (tab. 2).

Agroturystyka to nie tylko nocleg i wyżywienie, ale również zagospodarowanie czasu wolnego. W organizowaniu tej formy turystyki należy wziąć pod uwagę, że u znacznej części społeczeństwa następuje wzrost zainteresowania turystyką aktywną, związaną z rekreacją ruchową. Uwzględnienie tego trendu wiąże się z przygotowaniem bazy rekreacyjno-sportowej nie tylko w gospodarstwie, ale również w okolicy czy gminie. W gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego bazę tę stanowiły głównie rowery, które znajdowały się w 64,2% gospodarstw (tab. 3) i sprzęt wodny (30,6% gospodarstw). W 25% gospodarstw utrzymywano konie do jazdy wierzchem i do zaprzęgu. Ponadto, 50% usługodawców posiadała także boisko do gry w badmintona, a 39% – boisko do gry w siatkówkę. Nieco mniej gospodarstw dysponowało boiskiem do koszykówki i stołem tenisowym. Jednakże w kosztowne obiekty i elementy bazy rekreacyjno-sportowej takie jak: kort tenisowy, pole golfowe, stół bilardowy czy quady były wyposażone tylko pojedyncze gospodarstwa.

Bazę rekreacyjno-wypoczynkową i rekreacyjno-rozrywkową w badanych gospodarstwach tworzyły głównie miejsce na ognisk/grill i salon kominkowy (tab. 3). Plac zabaw dla dzieci posiadało 69,8% gospodarstw. Relaks w jacuzzi

był możliwy w 2 gospodarstwach a możliwość korzystania z sauny oferowało 7,5%. Ponadto, sprawdzenie swoich umiejętności na strzelnicy było możliwe w 1 gospodarstwie, a łowienia ryb we własnym stawie zapewniało 13 właścicieli gospodarstw (4,9%) (tab. 3).

Świadczenie usług rekreacyjnych w turystyce może ograniczać się do udostępnienia posiadanej bazy rekreacyjnej turystom lub wiązać się z organizowaniem i nauką różnych form rekreacji. Z danych przedstawionych w tabeli 4 wynika, że w gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego były świadczone różne usługi rekreacyjne. Najwięcej gospodarstw – 67 (25,3%) świadczyło usługi rekreacji konnej. Należy jednak zauważyć, że jazda konna była możliwa we wszystkich gospodarstwach posiadających konie, a zdobywanie tej umiejętności było możliwe wyłącznie w 4 gospodarstwach. Naukę żeglowania oraz nordic walking prowadziły tylko pojedyncze gospodarstwa. Również w niewielu gospodarstwach (3,4%) organizowano spływy kajakowe, chociaż kajakarstwo jest jedną z najpopularniejszych form rekreacji na Mazurach. Było to spowodowane brakiem uprawnień instruktorskich do świadczenia tego rodzaju usług. Podobne przepisy, związane z posiadaniem kwalifikacji i uprawnień dotyczyły organizowania polowań. Jednakże w ofercie usług agroturystycznych nie zabrakło sportów ekstremalnych, chociaż występowały one sporadycznie. Zwolennicy mocnych wrażeń mogli skorzystać z przelotu motolotnią w dwóch gospodarstwach.

Właściciele gospodarstw organizowali swoim gościom również bezpieczne formy rekreacji. Należą do nich lubiane przez turystów przejażdżki bryczką, samochodem terenowym, a w zimie kuligi. Naukę gotowania organizowało 1 gospodarstwo, a umiejętności rękodzielnictwa można było osiąść w 5 gospodarstwach.

Kreowanie produktu agroturystycznego wiąże się również z tworzeniem atrakcji dających turystom możliwość poznania wiejskiego stylu życia i zwyczajów, zwłaszcza poprzez obserwację i uczestnictwo w niektórych bezpiecznych pracach gospodarskich i domowych. W podregionie ełckim niewielu, bo tylko 3 organizatorów agroturystyki zapewniało swoim gościom takie atrakcje. Ograniczały się one do uczestniczenia w pracach gospodarskich, pieczenia chleba i robienia twarogu (tab. 5). Bezpieczne obcowanie ze zwierzętami gospodarskimi i domowymi było możliwe w 20 gospodarstwach (7,5%). Na podkreślenie jednak zasługuje fakt, że oferta 160 gospodarstw agroturystycznych (60,4%) obejmowała możliwość przyjazdu turystów z własnymi zwierzętami domowymi. Z punktu widzenia posiadaczy tych zwierząt jest to bardzo ważna oferta i często jest jednym z głównych motywów wyboru miejsca wakacyjnego wypoczynku.

Tabela 4. Formy rekreacji w gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego
Table 4. The forms of recreation in agro-touristic farms in Elk subregion

Wyszczególnienie	Powiat												Podregion ełcki	
	ełcki		giżycki		gołdapski		olecki		piski		węgorzewski		L	%
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%		
Możliwość jazdy konnej	7	21,2	21	23,3	2	13,3	6	22,2	24	34,8	7	22,6	67	25,3
Możliwość wędkowania	24	72,7	57	63,3	11	73,3	22	81,5	51	73,9	21	67,7	186	70,2
Nauka jazdy konnej	-	-	3	3,3	-	-	-	-	1	1,4	-	-	4	1,5
Nauka żeglowania	-	-	-	-	1	6,7	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Nauka nordic walking	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,2	1	0,4
Nauka rękodzielnictwa	1	3,0	1	1,1	1	6,7	2	7,4	-	-	-	-	5	1,9
Nauka gotowania	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	1	0,4
Spyły kajakowe	2	6,1	1	1,1	1	6,7	1	6,7	4	5,8	-	-	9	3,4
Organizacja polowań	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,9	1	3,2	3	1,1
Przejażdżki bryczką	2	6,1	-	-	-	-	5	5,2	-	-	7	7,4	14	5,2
Kulig	-	-	-	-	-	-	2	2,1	4	50,0	6	6,3	16	5,1
Przejażdżki samochodem terenowym	1	4,6	1	5,9	-	-	-	-	-	-	2	2,1	4	1,3
Przelot motolotnią	1	3,0	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	2	0,8

Objaśnienia jak w tabeli 2/explanations see Table 2

Źródło/souroe: badania własne/Autor's own research

Wymagania agroturystów, co do sposobu zakwaterowania i rodzaju rekreacji ciągle rosną. Spełnienie tych wszystkich oczekiwań nie jest łatwe, szczególnie ze względu na ograniczone możliwości finansowe rolników. Akcesja Polski do struktur unijnych stworzyła możliwości korzystania ze środków funduszy strukturalnych przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich. Na agroturystykę można było pozyskać środki finansowe z PROW na lata 2007-2013 (Niedziółka 2010).

Zamieszczone w tabeli 6 dane wskazują, że z 265 gospodarstw agroturystycznych, działających na terenie podregionu ełckiego z dofinansowania (w latach 2007-2011) skorzystało tylko 27, co stanowiło 10,2% ogólnej ich liczby. Ponadto, uzyskane w badaniach dane również wskazują, iż liczba gospodarstw w poszczególnych powiatach, które uzyskały dofinansowanie była zróżnicowa-

na. Największą ich liczbą charakteryzował się powiat giżycki (8). Należy jednak zaznaczyć, że w powiecie tym liczba gospodarstw agroturystycznych była również największa (tab. 1). Na drugim miejscu pod tym względem uplasował się powiat ełcki. Nieco mniej gospodarstw wykorzystało fundusze unijne w powiecie węgorzewskim. Jednakże największym udziałem gospodarstw dofinansowanych z PROW w ogólnej liczbie gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących w powiecie charakteryzował się powiat gołdapski (20%). Najmniej przedsiębiorczy w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych na działalność agroturystyczną byli właściciele gospodarstw położonych w powiecie oleckim i piskim.

Tabela 5. Atrakcje w gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego
Table 5. The attractions in agro-touristic farms in Ełk subregion

Wyszczególnienie	Powiat												Podregion ełcki	
	ełcki		giżycki		gołdapski		olecki		piski		węgorzewski			
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Grzybobranie	1	3,0	3	3,3	1	6,6	1	3,7	25	36,2	1	3,2	32	12,1
Zwierzęta gospodarskie	1	3,0	17	18,9	1	6,6	1	3,7	-	-	-	-	20	7,5
Staropolska kuchnia i tradycyjne potrawy	-	-	-	-	5	33,3	3	11,1	4	5,8	2	6,5	14	5,3
Prywatne muzeum (zbiory)	2	6,1	1	1,1	-	-	1	3,7	1	1,4	1	3,2	6	2,3
Pieczenie chleba	-	-	-	-	1	6,6	1	3,7	-	-	-	-	2	0,8
Robienie twarogu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,2	1	0,4
Pasieka	-	-	1	1,1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Gospodarstwo ekologiczne	1	3,0	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	2	0,8
Uczestnictwo w pracach gospodarskich	-	-	3	3,3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1,1
Możliwość przyjazdu ze zwierzętami domowymi	20	60,6	59	65,6	12	80,0	17	63,0	28	40,6	24	77,4	160	60,4
Produkcja tradycyjnej żywności	-	-	-	-	5	33,3	3	11,1	4	5,8	2	6,5	14	5,3

Objaśnienia jak w tabeli 2/explanations see Table 2

Źródło/source: badania własne/Autor's own research

Tabela 6. Koszt realizacji projektu oraz kwota przyznana w latach 2007-2011 w ramach PROW 2007-2013 dla gospodarstw agroturystycznych podregionu ełckiego
Table 6. The project implementation cost and the sum allowance in 2007-2011 within PROW 2007-2013 for agro-touristic farms in Ełk subregion

Powiat	Gospodarstwo	Koszt projektu w zł	Koszt kwalifikowany		Kwota wnioskowana		Kwota przyznana	
			Koszt w zł	% kosztu projektu	Kwota w zł	% kosztu kwalifikowanego	Kwota w zł	% kosztu kwalifikowanego
ełcki	G ₁	270116	215971	80,0	100000,00	46,3	100000,00	46,3
	G ₂	255597	209506	82,0	100000,00	47,7	100000,00	47,7
	G ₃	259833	199200	76,7	99600,00	50,0	99600,00	50,0
	G ₄	223952	160519	71,7	80260,00	50,0	80260,00	50,0
	G ₅	63591	51700	81,3	25850,00	50,0	25850,00	50,0
	G ₆	227564	181342	79,7	90671,00	50,0	90671,00	50,0
	Razem	1070663	1018238	78,3	496381,00	48,8	496381,00	48,8
giżycki	G ₁	97470	79894	82,0	39947,00	50,0	39947,00	50,0
	G ₂	240179	61240	25,5	30620,00	50,0	30620,00	50,0
	G ₃	190965	163906	85,8	81953,00	50,0	81953,00	50,0
	G ₄	239938	196671	82,0	98335,50	50,0	98335,50	50,0
	G ₅	260950	212155	81,3	100000,00	47,1	100000,00	47,1
	G ₆	79308	64991	81,9	32495,50	50,0	32495,50	50,0
	G ₇	330858	309214	93,5	100000,00	32,3	100000,00	32,3
	G ₈	252199	206720	82,0	100000,00	48,4	100000,00	48,4
Razem	1691867	1294791	76,5	583351,00	45,1	583351,00	45,1	
goldapski	G ₁	255342	203797	79,8	100000,00	49,1	100000,00	49,1
	G ₂	193271	157131	81,3	78565,00	50,0	78565,00	50,0
	G ₃	411858	309248	75,1	100000,00	32,3	100000,00	32,3
	Razem	860471	670176	77,9	278565,00	41,6	278565,00	41,6
olecki	G ₁	262866	199217	75,8	99608,50	50,0	99608,50	50,0
	Razem	262866	199217	75,8	99608,50	50,0	99608,50	50,0
piski	G ₁	241764	198168	82,0	99084,00	50,0	99084,00	50,0
	G ₂	320784	279390	87,1	100000,00	35,8	100000,00	35,8
	G ₃	257665	211201	82,0	100000,00	47,3	100000,00	47,3
	G ₄	175495	115520	65,8	57760,00	50,0	57760,00	50,0
	Razem	995708	804279	80,8	356844,00	44,4	356844,00	44,4

Powiat	Gospodarstwo	Koszt projektu w zł	Koszt kwalifikowany		Kwota wnioskowana		Kwota przyznana	
			Koszt w zł	% kosztu projektu	Kwota w zł	% kosztu kwalifikowanego	Kwota w zł	% kosztu kwalifikowanego
węgorzewski	G ₁	198356	185377	93,5	92688,50	50,0	92688,50	50,0
	G ₂	396765	245113	61,8	100000,00	40,8	100000,00	40,8
	G ₃	909393	745401	82,0	100000,00	13,4	100000,00	13,4
	G ₄	50451	41354	82,0	20677,00	50,0	20677,00	50,0
	G ₅	188131	137485	73,1	68742,50	50,0	68742,50	50,0
	Razem	1346331,00	1109617,00	77,7	382108,00	28,2	382108,00	28,2
Razem podregion	6854661,00	5341431,00	77,9	2196857,50	41,1	2196857,50	41,1	
Województwo	15423677,00	11950547,00	62,0	5376800,00	45,0	5376800,00	45,0	

Zródło/source: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego/own elaboration based on data obtained from Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego

Suma kosztów projektów dla wszystkich gospodarstw w podregionie wynosiła 6854661 zł, a średni koszt projektu w gospodarstwie – 253876,33 zł (tab.6). Najniższe koszty projektu (50451 zł) poniosło jedno gospodarstwo w powiecie węgorzewskim. Również w tym powiecie jedno gospodarstwo zdecydowało się na najbardziej kosztowną inwestycję (909393 zł). Analiza poszczególnych gospodarstw wykazała, że projekty o wartości kosztorysowej do 100000 zł realizowały 4 gospodarstw (14,8%), a powyżej 200000 zł – 18 gospodarstw (66,7%). Koszty projektu pozostałych 5 gospodarstw mieściły się w przedziale od 100000 do 200000 zł. Koszty objęte pomocą w ramach Działanie 3.1.1. (koszty kwalifikowane) stanowiły średnio 77,9% kosztów projektu. Kwota wnioskowana, o zwrot której ubiegali się beneficjenci nie mogła przekraczać 50% kosztów kwalifikowanych. Jednakże w 11 gospodarstwach kwota ta była niższa i oscylowała w przedziale 13,4-49,1%. Suma kwot wnioskowanych i przyznanych przez ARiMR na realizację przedstawionych projektów we wszystkich gospodarstwach była taka sama (2196857,50 zł). Średnia kwota przyznana na jedno gospodarstwo w podregionie ełckim wynosiła 81365,09 zł.

WNIOSKI

Na podstawie uzyskanych wyników badań stwierdzono, że:

1. Agroturystyczna baza noclegowa w podregionie ełckim jest nierównomiernie rozmieszczona. Z 265 gospodarstw funkcjonujących w tym

- regionie w 2013 roku, 159 (60%) było zlokalizowanych w powiecie giżyckim i piskim. Przyzagrodowym polem namiotowym dysponowało 41,5% respondentów.
2. Baza noclegowa w badanych gospodarstwach była niewielka i zgodna z założeniami organizowania wypoczynku w turystyce wiejskiej. Średnia liczba pokoi gościnnych w gospodarstwie wynosiła 4,3, w których było średnio 12 miejsc noclegowych.
 3. Standard zakwaterowania w badanych gospodarstwach był bardzo zróżnicowany. Jednakże znaczna część gospodarstw (57%) posiadała wyłącznie pokoje z łazienką, chociaż liczba gospodarstw posiadających skategoryzowaną bazę noclegową była niewielka i wynosiła 26 (9,8%). Kategoryzacji poddały się głównie te gospodarstwa, które starały się o dofinansowanie inwestycji związanych z działalnością agroturystyczną ze środków unijnych, ponieważ był to wymóg formalny przy składaniu wniosku o dofinansowanie.
 4. Agroturyści przebywający w znacznej części badanych gospodarstw mieli wybór korzystania z wyżywienia oferowanego przez gospodarzy lub samodzielnego przygotowywania posiłków, bowiem w 124 gospodarstwach (46,9%) świadczone usługi gastronomiczne, a 254 gospodarstw (95,8%) było wyposażonych w aneks kuchenny lub kuchnię wyłącznie do dyspozycji gości.
 5. Baza rekreacyjna w analizowanych gospodarstwach była uboga, wyposażona głównie w rowery, miejsce na ognisk/grill, salon kominkowy i plac zabaw dla dzieci. Jednakże prawie jedna trzecia usługodawców posiadała także sprzęt wodny, a jedna czwarta konie do rekreacji. W kosztowne obiekty rekreacyjne takie jak pole golfowe czy kort tenisowy były wyposażone tylko pojedyncze gospodarstwa.
 6. Usługi rekreacyjne służące zagospodarowaniu czasu wolnego turysty oraz związane z nauką różnych form rekreacji były przez badanych organizatorów agroturystyki świadczone sporadycznie.
 7. Niewielki odsetek właścicieli badanych gospodarstw agroturystycznych (10,2%) skorzystał z dofinansowania w latach 2007-2011 na rozwój działalności agroturystycznej z PROW na lata 2007-2013. Przyczyną tego stanu rzeczy, według respondentów było to, że środki te były trudno dostępne ze względu na wymagany wkład własnych środków finansowych oraz trudności związane z prawidłowym przygotowaniem wniosku i realizacją projektu zgodnie z wymogami.
 8. Produkt turystyczny w wielu gospodarstwach agroturystycznych podregionu ełckiego, aby mógł zaspokoić potrzeby współczesnego turysty wymaga podniesienia standardu zakwaterowania oraz wzbogacenia bazy rekreacyjnej i rozszerzenia usług rekreacyjnych. Takie działania wymagają od rolników dużego zaangażowania i kreatywności oraz

znaczących środków finansowych, które w większości gospodarstw są bardzo ograniczone. Drogą do rozwiązywania tych problemów może być łatwiejszy dostęp do środków unijnych przeznaczonych na te cele, poprzez ograniczenie skomplikowanych procedur w ich pozyskiwaniu oraz wykorzystanie tych środków zgodnie z przeznaczeniem.

LITERATURA

Balińska A., Musińska A. (2005). *Potrzeby w zakresie agroturystyki wśród mieszkańców aglomeracji warszawskiej* [w]: „*Determinanty rozwoju turystyki na obszarach wiejskich*”, M. Jalinik (red.). Politechnika Białostocka, 57-64.

Kaczmarek A. (2010). *Możliwości rozwoju agro – i ekoturystyki w Polsce na przykładzie województwa śląskiego*. Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia, nr 9(4), 211-223.

Kryński Z. (2003). *Kategoryzacja gospodarstw a jakość usług agroturystycznych* [w:] *Turystyka wiejska w Polsce – od rozproszonych działań do kompleksowej strategii*. Mat. Międzynarodowej Sesji Naukowej zorganizowanej w ramach X Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego, Kraków 15-17.IX. Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej w Krakowie, nr 402, 105-117.

Marks E., Pałucha I., Młynarczyk K. (2002). *Znaczenie agroturystyki w rozwoju obszarów wiejskich* [w]: *Agroturystyka*, K. Młynarczyk (red.). Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 12-29.

Niedziółka A. (2010). *Uwarunkowania rozwoju infrastruktury agroturystycznej na przykładzie powiatu nowosądeckiego*. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich, nr 1, 219-230.

Turystyka w 2010 roku. Informacje i Opracowania Statystyczne. GUS Warszawa, 2011.

Badania finansowane z tematu badań statutowych nr 224/S/06, realizowanego w Katedrze Turystyki i Rekreacji Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

Dr hab. Grażyna Anna Ciepela, prof. nzw.
Katedra Turystyki i Rekreacji
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
ul. B. Prusa 12
08-110 Siedlce
grazyna.ciepela@uph.edu.pl
tel. 25 6431382 lub 256431373

Dr Lucyna Dołowska-Żabka
Centrum Sportu i Rekreacji
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
ul. 3 Maja 54
08-110 Siedlce
lucyna.dolowska-zabka@uph.edu.pl
tel. 25 6431028

Wpłynęło: 7.12.2015

Akceptowano do druku: 7.03.2016